

UTVRĐIVANJE PRAVA NA NAKNADU ŠTETE U OBLIKU RENTE MALOLJETNOMU ILI NEZAPOSLENOMU OŠTEĆENIKU

Sažetak

Naknada štete u obliku novčane rente utvrđuje se i dosuđuje u zakonom predviđenim slučajevima smrti, nanošenja tjelesne povrede ili oštećenja zdravlja. Usljed povrjeđivanja, odnosno narušavanja zdravlja često dolazi do nesposobnosti za rad, a samim time i gubitka raznih imovinskih koristi. Autori se u radu bave problematikom utvrđivanja prava na naknadu štete u obliku novčane rente maloljetnoga ili nezaposlenoga oštećenika. Predmet je rada utvrđivanje prava na naknadu štete zbog izgubljene zarade kada uslijed povrjeđivanja oštećenika nastupi potpuna ili djelomična nesposobnost za rad ili su mu potrebe trajno povećane ili su njegove mogućnosti napredovanja uništene ili ograničene, a riječ je o oštećeniku koji u trenutku nastanka štete nije ostvarivao zaradu niti druge prihode iz vlastitoga rada.

Kada se zbog štetne radnje onemogućiti rad i napredovanje oštećene osobe koja prethodno nije bila u procesu rada te se potražuje naknada štete, dolazimo do pitanja bi li ta osoba uopće radila, kojim bi se poslom bavila te kako bi taj rad bio vrjednovan da se njezin život odvijao uobičajenim tijekom, odnosno da nije došlo do štetnoga događaja. Gledajući s odštetnoga aspekta, potrebno je ustanoviti pod kojim uvjetima osoba može ostvariti pravo na novčanu rentu kao naknadu štete uslijed izgubljene zarade.

Ključne riječi: *naknada štete; novčana renta; maloljetni ili nezaposleni oštećenik; izmakla dobit.*

JASMINA ĐOKIĆ*

DAVOR
MARTINOVIĆ**

Prethodno priopćenje

Preliminary communication

UDK: 347.426.6

Primljeno: 22. studenoga
2021.

* dr. sc. Jasmina Đokić,
Adriatic osiguranje
d.d. Sarajevo, jasmina.
djokic@adriatic.ba

** dr. sc. Davor Marti-
nović, Odvjetničko
društvo Martinović &
partneri Mostar, davor.
martinovic@martino-
vic-partneri.ba

Uvod

S obzirom na način nastanka materijalna šteta dijeli se na običnu štetu (*damnum emergens*) i izmaklu dobit (*lucrum caessans*).¹ Izmakla dobit predstavlja izostanak budućih koristi koje bi oštećenik stekao da se štetni događaj nije dogodio. Razlog nastanka štete u vidu izmakle dobiti može biti povreda ugovorne obveze (npr. kada zajmoprimac ne vrati novac dan na zajam) ili delikt. Za razliku od obične štete koja nastaje kao gubitak ili smanjenje imovine koju je oštećenik već imao, izgubljena dobit predstavlja neizravno uzrokovanu štetu u vidu onemogućavanja ostvarenja imovinske koristi koju je oštećenik osnovano očekivao prema redovnomu tijeku stvari ili prema posebnim okolnostima.

S obzirom na vremenski razmak od trenutka nastanka štetnoga događaja do trenutka nastupanja posljedice, štete se mogu podijeliti na *postojeće i buduće*. Postojeće su one kod kojih se ostvario uzrok i kod kojih je nastupila posljedica, a kod budućih šteta nastao je uzrok, ali njihove posljedice još nisu nastupile.² Izmakla dobit predstavlja buduću materijalnu štetu koja će zbog štetnoga događaja vjerojatno nastupiti. Iako buduća šteta može biti i nematerijalna,³ u radu ćemo se usredotočiti na novčanu rentu kao jedan od vidova buduće materijalne štete.

1. Novčana renta kao buduća šteta

U pravnoj teoriji nalazimo podjelu buduće štete na buduću izvjesnu i buduću neizvjesnu štetu.⁴ Buduća izvjesna šteta manifestira se kao buduća konstantna (kontinuirana) šteta i buduća izvjesna (predvidljiva) šteta. Kod *buduće konstantne (kontinuirane) štete* nastala je štetna radnja i nastupila je štetna posljedica, a *izvjesno je da će štetne posljedice trajati i u budućnosti*. Kod takve štete posljedice kod oštećenika mogu trajati doživotno, a mogu biti vezane za određeni poznati događaj u budućnosti (npr. završetak školovanja, odlazak u

¹ Čl. 189. iz „Zakona o obligacionim odnosima“ (u daljemu tekstu: ZOO), *Službeni list SFRJ*, br. 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89 u Federaciji BiH u cijelosti je preuzet iz jugoslovenskoga ZOO-a i objavljen je u *Službenome listu RBiH*, br. 2/92, 13/93 i 13/94, a u Republici Srpskoj izvršene su određene izmjene ZOO-a i objavljen je u *Službenome glasniku RS*, br. 17/93 i 3/96.

² Usp. Jadranko Jug, „Naknada buduće štete“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, 36 (2015.) 1, str. 467-488.

³ Usp. čl. 203. ZOO-a.

⁴ Usp. J. Jug, n. dj., str. 476.

mirovinu i sl.). U takve štete spadaju: gubitak zarade zbog potpune ili djelomične nesposobnosti za rad oštećenika koji je u trenutku štetnoga događaja ostvarivao zaradu, potreba tuđe pomoći i njege tijekom određenoga razdoblja ili cijeloga života, gubitak uzdržavanja uslijed smrti bliske osobe, razlika u visini mirovine zbog gubitka zarade tijekom radnoga vijeka i sl.

Primjer: *Šteta u vidu tuđe pomoći i njege nastaje doduše sukcesivno, sada i ubuduće, i traje sve dok traju štetne posljedice, ali takva šteta ima uzrok u već svršenoj radnji, a i sama je već nastala. Istina, radi se o budućoj šteti, ali o takvoj koja je u sadašnjosti izvjesna, na koju oštećenik odmah ima pravo i za čije određivanje su u odštetnom pravu sadržana sva pravna pravila (VSRH, Revx-87/08 od 17. 11. 2010.).*

Buduća izvjesna (predvidljiva) šteta je šteta kod koje je nastala štetna radnja, a posljedice još uvijek nisu nastupile, ali je *izvjesno i predvidljivo da će nastati u budućnosti*.⁵ Buduća predvidljiva šteta po svojoj je prirodi „nova šteta“ koja je u uzročnoj vezi sa štetnom radnjom.⁶ Zbog vremenskoga nepodudaranja nastanka štetne radnje i štetne posljedice, prilikom utvrđivanja visine novčane naknade sud treba imati na umu vrijednosti cijena, novčanih zarada i novčanih gubitaka u vrijeme donošenja nove sudske odluke, a ne u vrijeme uzrokovanja štete.⁷ Šteta uslijed gubitka zarade oštećenika koji je u trenutku uzrokovanja štete bio maloljetan ili nezaposlen upravo predstavlja jedan od primjera buduće izvjesne (predvidljive) štete koju ćemo analizirati u daljnjim poglavljima.

Za razliku od buduće izvjesne štete, kod *buduće neizvjesne štete* ne postoji određen stupanj izvjesnosti i predvidljivosti da će se ista dogoditi, pa se i naziva eventualna (možebitna) šteta. Primjerice, ako nakon sklapanja nagodbe o naknadi štete dođe do neočekivana pogoršanja zdravstvenoga stanja, oštećena osoba može potraživati naknadu štete koju uslijed toga trpi, iako

⁵ Berislav Matijević, „Buduća šteta i mogućnosti njene naknade“, *Pravni zapisi*, 9 (2018.) 2, str. 324-343.

⁶ „Pravilno su primijenili materijalno pravo nižestupanjski sudovi, kada su tužitelja, koji je stradao kao učenik, odbili sa zahtjevom za naknadu štete po osnovu smanjenja mogućnosti daljeg napredovanja. Naime, takav zahtjev za naknadu štete dopijeva tek kad oštećenik dođe u priliku da ostvaruje imovinske koristi. U pitanju je oblik imovinske štete, pa da bi moglo biti govora o takovoj šteti odnosno šteti po spomenutom osnovu, ona bi morala biti izražena u zaradi ili kojem drugom ostvarenju prihoda ili napredovanja, odnosno moralo bi doći do njenog nastanka.“ (VSRH, Rev-2972/1995 od 3. veljače 2000.).

⁷ Usp. Ivan Bukljaš – Boris Vizner, *Komentar Zakona o obveznim (obligacionim) odnosima*, Zagreb, 1978., str. 880 (u daljnjem tekstu: Komentar ZOO).

se nagodbom odrekla daljnjih potraživanja po tome štetnom događaju, jer pogoršanje zdravstvenoga stanja predstavlja novu štetu za koju se nije moglo predvidjeti da će nastati u budućnosti te se potraživanja iste oštećenik nije ni mogao odreći nagodbom.⁸

2. Zakonodavni okvir regulacije naknade izgubljene zarade uslijed trajne potpune ili djelomične nesposobnosti za rad

Prema ZOO-u FBiH/RS naknada buduće štete u vidu izgubljene zarade svrstava se u posebne oblike materijalne štete nastale uslijed smrti, tjelesne povrede i oštećenja zdravlja.⁹ Materijalne štete u slučaju tjelesne povrede ili oštećenja zdravlja prema ZOO-u jesu: naknada troškova liječenja i izdataka u svezi s liječenjem, naknada izgubljene zarade zbog nesposobnosti za rad za vrijeme trajanja liječenja, naknada izgubljene zarade zbog potpune ili djelomične nesposobnosti za rad koje su nastale kao posljedice tjelesne povrede ili oštećenja zdravlja, naknada za povećane izdatke koje oštećenik trpi zbog trajno povećanih potreba te naknada novčanoga gubitka zbog uništene ili smanjene mogućnosti napredovanja.

S obzirom na temu rada ograničit ćemo se na razmatranje dvaju vidova naknade koji se u pravilu isplaćuju u obliku novčane rente, a to su naknada izgubljene zarade zbog potpune ili djelomične nesposobnosti za rad i naknada zbog uništene ili smanjene mogućnosti napredovanja koje su nastale kao posljedice tjelesne povrede ili oštećenja zdravlja.

Najprije treba naglasiti da od naknade izgubljene zarade zbog potpune ili djelomične nesposobnosti za rad (novčane rente) treba razlikovati naknadu štete uslijed izgubljene zarade za vrijeme trajanja liječenja. Kod potonje riječ je o naknadi za proteklo vrijeme (*pro praeterito*) i čiji je iznos u vrijeme donošenja odluke poznat.¹⁰ Nasuprot tomu, renta je naknada buduće materijalne štete čiji ukupan iznos nije poznat u vrijeme odlučivanja o tužbenome zahtjevu, a plaća se najčešće periodično prema unaprijed utvrđenim iznosima (*pro futuro*). Šteta koja je već nastupila u vrijeme donošenja sudske odluke isplata nema karakter rente, nego naknade štete zbog izgubljene zarade uslijed

⁸ VSRH, Rev-2825/1991, od 17. prosinca 1992.

⁹ Čl. 193. – 195. ZOO-a.

¹⁰ Usp. I. Bukljaš – B. Vizner, n. dj., str. 882.

nesposobnosti za rad za vrijeme trajanja liječenja koja se isplaćuje u jednokratnome iznosu.¹¹

U pravnoj teoriji renta se definira kao sukcesivna (periodična) novčana obligacija, tj. ponavljajuće davanje kontraktualnoga ili deliktznoga dužnika u korist vjerovnika, u određenim pravilnim vremenskim razmacima. Dakle, izvor rentne obveze može biti ugovor gdje renta ima funkciju ispunjenja ugovora (npr. ugovor o doživotnome izdržavanju) ili delikt u kojemu renta ima ulogu obeštećenja.¹² Ako se utvrdi da oštećeni ima pravo na rentu, doživotno ili u određenome vremenskom razdoblju, potrebno je utvrditi visinu rente, odnosno njezina pojedinog obroka.¹³

Budući da naknada štete u vidu rente predstavlja jedan od vidova izmakle dobiti, odredbe o renti moraju se promatrati zajedno s odredbama kojima je regulirana naknada izmakle dobiti. *Zakon* propisuje da se *pri ocjeni visine izmakle dobiti uzima u obzir dobitak koji se mogao osnovano očekivati prema redovnom tijeku stvari ili prema posebnim okolnostima*, a čije je ostvarenje spriječeno štetnikovom radnjom ili propuštanjem.¹⁴ Dakle, za izmaklu dobit nije relevantno ono što oštećenik očekuje, nego objektivna mogućnost stjecanja dobitka. Iz zakonske formulacije možemo zaključiti da se visina naknade izmakle dobiti utvrđuje prema dva različita alternativno postavljena pravna standarda,¹⁵ a to su redovni tok stvari i posebne okolnosti.¹⁶

Pod zaradom smatra se svaka imovinska korist koja se postiže radom, a ne samo iznos plaće.¹⁷ Tako se pri odlučivanju o visini rente uzimaju svi prihodi koji se ostvaruju radom (dnevnice, naknade na temelju dežurstva i sl.), a na koje je oštećeni mogao računati po redovnome tijeku stvari ili po posebnim

¹¹ Čl. 195. st.1. ZOO-a.

¹² Usp. Jožef Salma, „Renta kao oblik naknade deliktne materijalne štete“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta*, 47 (2013.) 2, str. 39-57.

¹³ Usp. Ilija Babić, „Naknada štete u vidu novčane rente“, *Revija za pravo osiguranja*, (2003.) 3-4, str. 1-10.

¹⁴ Usp. čl. 189. st. 3. ZOO-a.

¹⁵ Usp. I. Babić, *Gradansko pravo – knjiga 4*, Službeni glasnik, Beograd, 2016., str. 283.

¹⁶ To znači da oštećeni prilikom potraživanja naknade štete zbog izgubljene dobiti treba dokazati da bi tu dobit ostvario prema jednom od navedena dva standarda, s tim da ako nije dokazao da bi dobit ostvario prema posebnim okolnostima, sud mu ne bi mogao po službenoj dužnosti dosuditi izgubljenu dobit koju je osnovano mogao očekivati prema redovnomu tijeku stvari. Drukčije rješenje predviđeno je u *Prednacrta Gradanskog zakonika Srbije* (čl. 345. st. 2) – visina izgubljene dobiti utvrđuje se primjenom obaju pravnih standarda (redovni tijek stvari i posebne okolnosti), što omogućuje sudu da ocjenjuje postojanje jednoga u nedostatku drugoga.

¹⁷ Usp. Duško Medić, „Naknada štete u obliku rente“, *Zbornik međunarodne konferencije „Štete u osiguranju motornih vozila“*, Neum, 2006., str. 59-74.

okolnostima. Osim toga, prilikom određivanja visine rente sud je dužan voditi računa o više odlučnih činjenica, kao npr. o tome je li oštećeni bio zaposlen i kakvu je vrstu poslova obavljao, kada bi ostvario pravo na redovnu starosnu mirovinu da nije došlo do povrjeđivanja i sl.¹⁸

2.1. Izgubljena zarada kao naknada štete nastale uporabom motornoga vozila

Različite statistike govore u prilog činjenici da su cestovne prometne nezgode jedan od najčešćih uzroka nastanka teških tjelesnih povreda. Štete koje pritom nastanu u najvećemu broju slučajeva nadoknađuju se iz osnova osiguranja vlasnika, odnosno korisnika motornih vozila za štete pričinjene trećim osobama, odnosno osiguranja od autoodgovornosti. Ova vrsta osiguranja predmet je regulacije specijalnih propisa iz područja obveznoga osiguranja u prometu. U Bosni i Hercegovini navedeno je područje regulirano dvama entitetskim zakonima o obveznu osiguranju u prometu čijim je donošenjem postignuta visoka razina zaštite oštećenih osoba kao i harmonizacija s europskom pravnom stečevinom.¹⁹

Donošenjem *Zakona o obveznom osiguranju u prometu u Federaciji BiH* 2020. godine (u daljnjemu tekstu: ZOOB FBiH) uvedena je inovacija u domenu reguliranja novčane naknade materijalne i nematerijalne štete uslijed povreda tjelesnoga i psihičkoga integriteta ili smrti, a to su *Okvirni kriteriji za utvrđivanje visine odštete u slučaju tjelesne povrede ili smrti* (u daljnjemu tekstu: *Okvirni kriteriji*).²⁰ Donošenjem *Okvirnih kriterija* omogućeno je transparentnije i pravičnije odmjeravanje visine naknade nematerijalne štete jer su za svaki vid naknade određeni način obračuna i pripadajući novčani iznosi. Kada je riječ o materijalnoj šteti uslijed pretrpljenih povreda, u velikoj mjeri preuzete su odredbe ZOO-a, s tim da su pojedini vidovi naknade detaljnije i jasnije normirani. Međutim, kod naknade štete zbog izgubljene zarade uslijed trajne djelomične ili potpune nesposobnosti za rad možemo uočiti određene nejasnoće. *Zakonom* je normirano da se ta šteta obračunava kao razlika između iznosa zarade koji je oštećeni ostvarivao prije povrjeđivanja i zarade koju

¹⁸ Usp. I. Babić, *Naknada štete...*, str. 7.

¹⁹ „Zakon o obveznom osiguranju u prometu Federacije BiH“, *Službene novine FBiH*, br. 57/2020 (u daljnjemu tekstu: ZOOB FBiH); „Zakon o obaveznom osiguranju u saobraćaju RS“, *Službeni glasnik RS*, br. 82/15.

²⁰ Usp. čl. 29. – 44. ZOOB-a FBiH.

ostvaruje nakon toga te da se isplaćuje u obliku mjesečne novčane rente.²¹ Dakle, zakonodavac ne predviđa mogućnost kapitalizacije rente, odnosno isplate rente kao jednokratne naknade čak ni na zahtjev oštećenika, iako ZOO pod određenim uvjetima to dopušta.²² Budući da je ZOOP FBiH *lex specialis* u odnosu na ZOO u području regulacije naknade štete nastale uporabom motornoga vozila, može se zaključiti da odredbama kojima ne daje mogućnost zahtijevanja isplate kapitaliziranoga iznosa rente sužava oštećenikova prava koja su regulirana općim propisom.

Osim toga, zakonodavac je propisao da, *ako su potrebe oštećenog povećane ili su mogućnosti njegovog napredovanja smanjene ili uništene*, mjesečna novčana renta za izgubljenu zaradu uvećava se za naknadu za navedenu štetu.²³ Poznato je da je jedan od vidova naknade štete uslijed povećanih potreba oštećenika i naknada za tuđu pomoć i njegu, odnosno plaćanje naknade za angažman osobe koja oštećenomu pruža pomoć pri zadovoljenju svakodnevnih životnih potreba (npr. hranjenje, presvlačenje i dr.).²⁴ Ovakva zakonska formulacija može dovesti do različita tumačenja, jer je nejasno ima li oštećeni pravo na naknadu za povećane potrebe (u koje spadaju i tuđa pomoć i njega) kao zaseban vid rente ili se iznos na ime te naknade pribraja u iznos rente zbog izgubljene zarade uslijed nesposobnosti za rad. Imajući u vidu da su posebnim člankom detaljno normirani naknada za tuđu pomoć i njegu, način obračuna te naknade i uvjeti pod kojima se ostvaruju,²⁵ ciljanom interpretacijom norme može se zaključiti da se pod naknadom štete uslijed povećanih potreba oštećenika smatraju npr. naknada buduće štete za pojačanu ishranu oštećenika, za lijekove koje će u budućnosti koristiti, a ne i tuđa pomoć i njega koja se smatra zasebnim vidom naknade koja se isplaćuje u obliku rente.

²¹ Usp. čl. 33. ZOOP-a FBiH.

²² Usp. čl. 188. ZOO-a.

²³ Usp. čl. 33. st. 4. ZOOP-a FBiH.

²⁴ Usp. D. Medić, n. dj., str. 67.

²⁵ Usp. čl. 36. ZOOP-a FBiH.

3. Utvrđivanje prava na naknadu štete uslijed izgubljene zarade (rente) maloljetnoga ili nezaposlenoga oštećenika

Kada je riječ o izgubljenoj zaradi oštećenika koji je bio zaposlen, visina rente izračunava se kao razlika između zarade po osnovi rada i/ili drugih vidova dohotka koje je oštećeni ostvarivao prije štetnoga događaja i primanja koja ostvaruje nakon toga. Sudska praksa nema jedinstven stav u pogledu uračunavanja prihoda iz tzv. „rada na crno“ u osnovicu za izračun rente, ali navedena problematika ne spada u temu ovoga razmatranja.

Problem se javlja kod određivanja prava na naknadu štete u obliku rente i utvrđivanja njezine visine u slučajevima kada oštećenik u vrijeme nastanka štetnoga događaja nije ostvarivao zaradu niti bilo kakve druge prihode po osnovi rada. Naknada novčane rente ne priznaje se za samu izgubljenu radnu sposobnost, odnosno uništenu ili ograničenu funkcionalnost ljudskoga organizma u vršenju svakodnevnih radnih aktivnosti, nego se dosuđivanje ove vrste naknade vrši samo kada na strani oštećenika postoji faktički gubitak zarade. Stoga maloljetnicima i osobama koje prije nastanka štete nisu privređivali pravo na novčanu rentu pripada tek od dana kada bi po redovnome tijeku stvari počeli samostalno zarađivati.²⁶ S obzirom na to da je riječ o budućoj šteti, u takvim slučajevima potreban je određeni stupanj izvjesnosti da će oštećeni u budućnosti, po redovnome tijeku stvari, trpjeti gubitak zarade.

Nameću se sljedeća pitanja:

- Kako se određuje *izvjesnost da će nastati šteta* i o čemu ovisi?
- Što se podrazumijeva pod sintagmom *redoviti tijek stvari* kod određivanja visine naknade štete u vidu rente i o čemu ovisi?

Podsjetit ćemo se da izgubljena zarada zbog nesposobnosti za rad i zbog smanjene mogućnosti ili potpune nemogućnosti razvijanja i napredovanja, koja se također manifestira kao izgubljena zarada, predstavlja buduću izvjesnu predvidljivu štetu. Kao što je već rečeno, oštećenik koji u vrijeme povređivanja još nije bio radno aktivan, stječe pravo na naknadu štete, odnosno rentu, od dana kada bi prema osobnim i drugim okolnostima slučaja počeo ostvarivati zaradu. To se posebno uočava u slučajevima kada je oštećenik u trenutku nastupanja štetnoga događaja bio maloljetan ili kada je bila riječ o

²⁶ Usp. I. Bukljaš – B. Vizner, n. dj., str. 890.

punoljetnoj nezaposlenoj osobi. U slučajevima kada je oštećenik nastradao kao maloljetnik, štetna posljedica nastupa tek kada bi s obzirom na svoju dob i druge okolnosti počeo ostvarivati svoja primanja. Kada se utvrdi pravo na naknadu štete zbog izgubljene zarade, naknada treba predstavljati određeni novčani iznos koji bi oštećenik trebao ostvarivati, a ne ostvaruje ga zbog nastupanja štetnoga događaja.²⁷

3.1. Izvjesnost nastupanja štete

Kako bi se utvrdilo pravo na naknadu izgubljene zarade koja se isplaćuje u obliku rente i kako bi se odredila visina toga potraživanja, nije dovoljna samo apstraktna teorijska mogućnost zarade oštećenoga, nego se treba utvrditi određen stupanj vjerojatnosti ostvarenja buduće zarade te što se smatra osnovanim i opravdanim očekivanjem s obzirom na okolnosti slučaja. U jednome primjeru iz sudske prakse²⁸ sud je utvrdio da će pravo na naknadu štete zbog izmakle dobiti vjerovnik imati samo ako je prema onomu što se u životu redovno događa ili je prema posebnim okolnostima slučaja, izvjesno (izvan svake sumnje) da bi tu dobit i ostvario. Pritom nije dovoljno neko optimistično predviđanje i planiranje dobitka. Dobitak za koji se po subjektivnim procjenama i željama vjerovnika pretpostavljalo da će nastupiti ne uzima se u obzir prilikom odmjeravanja naknade štete. Traži se da je u pitanju dobitak koji bi svakako nastao, da postoji razumna vjerojatnoća u pogledu ostvarenja takve dobiti.

Iz odredaba ZOO-a ne može se ustanoviti što predstavlja *izvjesnost* u ranije navedenoj definiciji buduće izvjesne štete i kako se ona određuje. Ni pravna se teorija eksplicitno ne izjašnjava o navedenome terminu, ali se razvojem sudske prakse iskristaliziralo nekoliko pretpostavki za utvrđivanje izvjesnosti nastupanja buduće materijalne štete zbog djelomične ili potpune radne nesposobnosti, odnosno zbog nemogućnosti ili ograničene mogućnosti napredovanja. Riječ je o subjektivnim pretpostavkama koje se tiču osobnosti samoga oštećenika, njegova ponašanja prije povređivanja, dotad postignutih rezultata u radu i planova za dalje napredovanje.

²⁷ „Oštećeni koji u vreme povređivanja još nije privređivao, stiče pravo na naknadu štete, odnosno rentu, od dana kada bi prema ličnim i drugim okolnostima slučaja počeo sticati zaradu. Prema stanovištu suda, materijalna šteta zbog izgubljene zarade i renta nisu iste kategorije. Novčana renta se dosuđuje kao naknada buduće štete koja će se ostvarivati posle donošenja presude“ (Vrhovni sud Srbije, Rev. 880/05 od 10. prosinca 2005.).

²⁸ Usp. Vrhovni kasacioni sud Srbije, Rev 1545/10 od 30. travnja 2011.

Subjektivne pretpostavke pomoću kojih se utvrđuje izvjesnost nastupanja štete zbog izgubljene zarade ili nemogućnosti napredovanja odnose se na individualne osobine oštećenoga i njegovo ponašanje prije i nakon štetnoga događaja. Aktivnosti koje se provode u cilju utvrđivanja navedenih pretpostavki analizirat ćemo kroz nekoliko primjera iz sudske prakse.

a) Utvrđivanje radnih navika i sklonosti oštećenog prije nastupanja štetnoga događaja

I. Primjer: *Tužitelj na glavnoj raspravi iskazuje da ne može raditi, da ne radi na crno, da se oženio 2003. god., da je bio upisan na građevinski fakultet iz razloga ostvarenja obiteljske mirovine iza smrti oca... Tužitelj nije s dovoljnim stupnjem vjerodostojnosti dokazao da bi prema redovnom tijeku stvari prošao sve faze školovanja i prakse.*²⁹

II. primjer: *Iz navedenog proizlazi da sudovi polaze (isključivo) od pretpostavke da bi tužitelj prema redovnom tijeku stvari (da nije bilo nezgode) završio školovanje i ostvarivao zaradu, premda je potrebno da u tom pravcu postoji izvjesnost (pojam izvjesnosti podrazumijeva određeni stupanj vjerojatnosti da bi se zaposlio prema redovnom tijeku stvari) – međutim, to u ovom postupku nije utvrđivano, tim više, što pritom nije ispitano ni utvrđeno bi li tužitelj uopće pohađao srednju školu i koju (gimnaziju ili pak neku strukovnu školu). Slijedom rečenog, dakle, presude nemaju razloge o odlučnoj činjenici bi li se i gdje tužitelj zaposlio sa 16 godina života, a od kada mu i dosuđuju izgublenu zaradu.*³⁰

b) Uočavanje oštećenikovih do tada postignutih rezultata na poslovnome ili obrazovnome planu

Izvjesnost i predvidljivost napredovanja oštećenika potrebno je objektivizirati usporedbom stečene profesije oštećenoga, odnosno stupnja njegova školovanja u vrijeme nastupanja štetnoga događaja, s odgovarajućim profesijama u vrijeme ostvarivanja prava na naknadu.

Primjer: *Nije dokazano da je tužiteljica imala, u vrijeme štetnog događaja kad je bila stara 17 godina, bilo kakav angažman ili predugovor temeljem kojeg je mogla očekivati inozemnu karijeru vrhunskog manekena te pored postojećeg potencijala nije utvrđeno postojanje određenog stupnja izvjesnosti na temelju kojega bi ostvarivala pravo na traženu štetu. Za priznavanje prava na naknadu izmakle koristi nije dovoljno postojanje mogućnosti ostvarivanja dobiti već se mora*

²⁹ Županijski sud u Varaždinu, SS u Koprivnici, Gž-1917/17-2 od 12. prosinca 2017.

³⁰ Vrhovni sud RH, Rev-1088/13-2 od 19. rujna 2017.

*utvrditi da je oštećenik osnovano mogao očekivati da će dobit i ostvariti, a što u ovom postupku nije dokazano.*³¹

- c) Utvrđivanje je li oštećenik prije nastupanja štetnoga događaja imao planove za daljnje obrazovanje ili zasnivanje radnoga odnosa

*Primjer: Sud utvrđuje kako tužitelj radi zadobivenih ozljeda u predmetnoj prometnoj nezgodi nije bio u mogućnosti studirati u periodu od rujna 2002. do lipnja 2003. godine, a sve da tužitelj i nije dokazao kako bi da nije bilo predmetne prometne nezgode fakultet doista i završio dvije godine ranije i da bi upravo u te dvije godine ranije bio uredno zaposlen na mjestu učitelja... Tužitelj nije učinio vjerojatnim da bi nakon završetka studija zasnovao radni odnos.*³²

Ako je kod oštećenoga nastupila samo djelomična nesposobnost za rad, u subjektivne karakteristike svrstava se i njegovo *ponašanje nakon štetnoga događaja*, odnosno poduzeti naponi radi napredovanja i ostvarivanja zarade u skladu s preostalom radnom sposobnošću.

*Primjer: Iz činjeničnog utvrđenja sledi da tužilja do saobraćajne nezgode, kada je imala 23 godine, nije radila u struci, da je samo povremeno bila radno angažovana u kafiću, da nije aktualno prijavljena Nacionalnoj službi za zapošljavanje, ne pruža podatke da je bilo kada tražila zaposlenje iako ima 60% radne sposobnosti za struku za koju se školovala, pruža sudu podatak da vozi automobil, ali ne i da bilo šta radi, pa kada je razjašnjeno da ona aktualno nema smetnje vezane za svakodnevno funkcionisanje, nisu ispunjeni uslovi za zaključak da ona trpi štetu na ime izgubljene zarade.*³³

Analizom sudske prakse u kojoj se javljaju sve navedene subjektivne pretpostavke može se zaključiti da izvjesnost predstavlja postojanje određenoga stupnja vjerojatnosti da bi oštećeni ostvarivao zaradu da nije bilo štetnoga događaja. Ta vjerojatnost ne može biti apstraktna, zasnovana na optimističnim predviđanjima i željama oštećenika, nego utvrđena u skladu s njegovim stvarnim sposobnostima i mogućnostima. Teret dokazivanja izvjesnosti izgubljene zarade jest na tužitelju koji je, uz pomoć dokaznih sredstava, dužan dokazati što veći stupanj vjerojatnosti koji ukazuje da bi uistinu došlo do zaposlenja

³¹ Županijski sud u Osijeku, Gž-1574/2016-3, od 25. listopada 2018.

³² Županijski sud Zagreb, 39 Gžn-2299/13-2 od 8. srpnja 2014.

³³ Apelacioni sud u Novom Sadu, Gž. 3025/19 od 3. rujna 2019.

ili drugoga načina ostvarenja zarade iz vlastitoga rada. Dakle, mjerodavna je objektivna mogućnost stjecanja dobiti, a ne ono što je oštećeni sam očekivao.³⁴

3.2. Redoviti tijek stvari

Prema čl. 189. st. 3. ZOO-a dosuđenje naknade za izmaklu korist ovisi o utvrđenju postojanja „osnovanog očekivanja prema redovnom tijeku stvari“, koje je uslijed štetnikove radnje izostalo, zbog čega je štetnik dužan naknaditi taj gubitak.³⁵ Dakle, oštećenik nema pravo na naknadu svakoga očekivanog i planiranog dobitka kao izmakle koristi, nego samo onoga koji bi prema redovnomu tijeku stvari, odnosno prema onomu što se u životu redovno događa, zaista i ostvario da se nije dogodio štetni događaj. Za razliku od pretpostavki na temelju kojih se utvrđuje izvjesnost i koje se tiču subjektivnih svojstava i ponašanja oštećenika, iz ranije navedenih primjera možemo zaključiti da redovni tijek stvari predstavlja splet objektivnih životnih okolnosti u kojima se oštećenik nalazio prije nastupanja štetnoga događaja. Radi boljega razumijevanja navest ćemo još neke primjere.

Primjer: *Poslodavac kod kojeg je tužiteljica bila zaposlena u vrijeme nastanka štete prestao je postojati 31. 12. 2000. te je potom tužiteljica bila prijavljena kao nezaposlena osoba pri HZZ-u, stoga u svakom slučaju od tog datuma po redovnom tijeku stvari i da nije bilo predmetnog ozljeđivanja ne bi kod tog poslodavca ostvarivala plaću/zaradu. Nije upitno da je tužiteljica u predmetnoj nezgodi zadobila teške tjelesne ozljede te da su kod tužiteljice zaostale posljedice koje ograničavaju njene sposobnosti u vidu ograničenja rada koji iziskuje povećane psihofizičke napore, no tužiteljica nije dokazala da bi se nakon prestanka rada kod svog poslodavca, do kojeg prestanka je došlo neovisno o predmetnoj nezgodi, po redovnom tijeku stvari zaposlila na nekom drugom radnom mjestu.*³⁶

Primjer: *Naime, samo u slučaju kada se utvrdi da bi tužitelj, da nije nastradao, završio školovanje, što bi po redovitom tijeku stvari imalo za posljedicu njegovo zapošljavanje, kao i da kod tužitelja postoji smanjenje (ili gubitak) radne sposobnosti koje mu ne omogućuje daljnje školovanje, tada bi tužitelju pripadala*

³⁴ Usp. Jovana Pušac, „Uloga veštaka u parnicama za naknadu izmakle koristi“, *Vještak*, 1 (2015) 4., str. 489-495.

³⁵ Usp. I. Bukljaš – B. Vizner, *Komentar ZOO-a*, str. 842.

³⁶ Županijski sud u Rijeci, Gž-714/2017 od 21. ožujka 2018.

*naknada štete kako na ime izgubljene zarade tako i s osnova rente zbog nemogućnosti privređivanja u budućnosti.*³⁷

Primjer: *Prilikom utvrđivanja visine izgubljene dobiti, sud ima u vidu zaradu koju bi oštećeno lice ostvarilo po redovnom toku stvari, u okolnostima u kojima bi uobičajeno živjelo i radilo.*³⁸

Primjer: *Pravo na naknadu štete zbog gubitka zarade (plaće) u budućnosti (zbog kasnijeg početka privređivanja) oštećenik će moći ostvariti tek u vrijeme kad bi po redovitom tijeku stvari počeo stjecati zaradu da nije bilo ozljede. Prije tog vremena ne počinje teći ni rok zastare.*³⁹

4. Utjecaj društvenoekonomskih čimbenika na sposobnost za rad i mogućnost napredovanja

Opća deklaracija o ljudskim pravima kao jedno od temeljnih prava propisuje pravo na rad i slobodan izbor zaposlenja te pravo na jednaku naknadu za istovrstan rad.⁴⁰ Iako se svi ljudi rađaju jednaki i s jednakim pravom na rad i zaradu na temelju rada, utjecaj društvenih i ekonomskih čimbenika u trasiranju životnoga puta pojedinca neupitan je. Odgovor na pitanje o čemu ovisi izvjesnost da će nastati šteta u vidu izgubljene zarade zbog nesposobnosti za rad i što predstavlja redovni tijek stvari kod utvrđivanja te štete možemo potražiti analizom socioekonomskoga statusa (SES) oštećenoga i njegove obitelji. Taj status sastoji se od više međusobno povezanih elemenata, a u teoriji se najčešće navode materijalno stanje, stupanj obrazovanja i zaposlenost članova obitelji. Osim toga, utjecaj na razvoj osobe imaju i stavovi roditelja u pogledu važnosti obrazovanja, ambicije za napredovanje djeteta i drugo, kao i općenito obiteljska klima u kojoj pojedinac odrasta (sklad, razumijevanje, povezanost roditelja i djece i sl.). Društvo i škola predstavljaju ostale važne čimbenike u određivanju budućega uspjeha pojedinca.⁴¹ Mnogobrojna istraživanja pokazala su da djeca iz obitelji s višim SES-om te povoljnim odnosima

³⁷ Vrhovni sud RH, Rev-1088/13-2 od 19. rujna 2017.

³⁸ Okružni sud Banja Luka, 77 0 P 001337 10 Gž od 17. veljače 2011.

³⁹ Ivica Crnić, *Zakon o obveznim odnosima s opsežnom sudskom praksom*, Organizator – Zagreb, ³2001., str. 254.

⁴⁰ Usp. čl. 23. *Opće deklaracije o ljudskim pravima*, Opća skupština OUN, 217/III od 10. prosinca 1948.

⁴¹ Usp. Slavica Šimić Šašić – Mira Klarin – Ana Proroković, „Socioekonomske prilike obitelji i kvaliteta obiteljske interakcije kao prediktori školskog uspjeha“, *Ljetopis socijalnog rada*, 18 (2011.) 1, str. 32.

unutar obitelji imaju šanse za bolje obrazovanje i ostvarenje uspješne karijere u budućnosti.

Iako se rezultati takvih istraživanja ne moraju uvijek podudarati sa stvarnim stanjem, može se zaključiti da bi, pri utvrđivanju prava na naknadu buduće štete maloljetnika ili oštećenika koji u vrijeme štetnoga događaja još nije bio radno aktivan, ovisno o predočenim dokazima, postupajući sudac svakako trebao steći širi uvid u društvoekonomski kontekst rasta i razvoja oštećenika. Međutim, odnos između socioekonomskoga statusa oštećenika i naknade njegove buduće štete u vidu izgubljene zarade izlazi iz domena isključivo pravne znanosti, a isti bi mogao biti predmet multidisciplinarnoga istraživanja gdje bi se uključila iskustva i znanja iz područja pravne sociologije te sociologije obitelji i sociologije rada.

5. Naknada štete zbog izgubljene zarade nezaposlenoga ili maloljetnoga oštećenika u komparativnome pravu

Problem utvrđivanja prava na naknadu buduće štete zbog izgubljene zarade te odmjeravanja visine te štete u slučaju kada je oštećenik u vrijeme nastanka štetnoga događaja bio nezaposlen ili maloljetan uočava se i u praksi sudova u razvijenim pravnim područjima. Postoje razlike između sustava koji propisuju tzv. *lump-sum award*, tj. isplatu naknade u jednokratnome iznosu (npr. u Velikoj Britaniji) i sustava u kojima je, slično kao i kod nas, zastupljeno plaćanje naknade u obliku rente u periodičnim, najčešće mjesečnim iznosima (Njemačka, Austrija itd.), a jednokratna isplata vrši se samo na zahtjev oštećenika i uz pristanak obveznika.

Sudska praksa u Austriji stanovišta je da ako oštećenik u trenutku nezgode još nije zarađivao, postoji pravo na naknadu izgubljene zarade, ako se može pretpostaviti da bi on koristio svoju radnu sposobnost radi pronalaska nekoga načina zarade. Teret dokaza navedenih činjenica jest na oštećenome. Iznos izgubljene zarade procjenjuje se tada hipotetski na osnovi uobičajena ti-jeka stvari. Osim izgubljene zarade u obvezu naknade spadaju i sljedeće štete: smanjenje dohotka iz djelatnosti, gubici zbog kasnijega stupanja u poslovni život, ometanje poslovnoga napretka, odgoda poslovne karijere i izostanak/smanjenje starosne mirovine. Izgubljena zarada može se izračunati konkretno

uz pomoć metode razlike (izračun stvarnih novčanih gubitaka) ili apstraktno, odnosno temeljeno na umanjenju radne sposobnosti koja se može objektivno utvrditi. Slično kao i u našem pravu, i u Austriji se naknada izgubljene zarade isplaćuje u pravilu periodično u obliku novčane rente. Ponekad se isplaćuje i jednokratni iznos naknade (za to oštećenik mora dati dobar razlog; osim toga, to štetniku mora biti ekonomski prihvatljivo). Izračun se obavlja metodom vjerojatnosti.⁴²

U Italiji također ne postoji jedinstvena metodologija izračuna naknade izgubljene zarade za osobe koje prije povrjeđivanja nisu ostvarivale zaradu, nego se izračun naknade vrši na temelju pretpostavki o budućoj zaradi oštećenoga. Navest ćemo nekoliko primjera iz sudske prakse.

- Ako je u nekoj nesreći povrijeđen student koji još nije zaposlen i stoga ne ostvaruje prihode, štetu na imovini koja bi mu mogla nastati zbog gubitka njegove buduće mogućnosti zarade može procijeniti sudac ocjenjivanjem vjerojatnosti.
- Ako je u nekoj nesreći povrijeđena nezaposlena osoba, mora se platiti naknada štete za njezinu nesposobnost zarade koja je nastala zbog nesposobnosti za rad uvjetovane nesrećom. Iznos naknade štete može se izvršiti procjenama.
- Ako je povrijeđena osoba kućanica, mora se provesti dokazivanje da smanjenje njezine sposobnosti u obavljanju kućanskih poslova utječe na materijalnu imovinu. Dokaz o smanjenoj radnoj sposobnosti može se izvesti putem pretpostavki.⁴³

U Velikoj Britaniji, Njemačkoj, Austriji i Nizozemskoj kod određivanja naknade izgubljene zarade maloljetnoga oštećenika najčešće se uzimaju u obzir njegov odgojni i obrazovni *background*, zanimanje članova njegove obitelji, eventualne sklonosti određenom zanimanju i sl. U primjeru iz Velike Britanije tužitelj je imao 11 godina u vrijeme ozljeđivanja, a podnio je tužbu kada je imao 17 godina. U tužbenome zahtjevu izjavio je da želi postati profesionalni kuhar. Njegov je brat po zanimanju bio trener profesionalnih kuhara. Naknada štete u vidu rente tužitelja izračunana je na temelju pretpostavke da bi i on bio obučen za zanimanje profesionalnoga kuhara, imajući u vidu da bi i on imao jednake mogućnosti razvoja profesionalne karijere kao i član njegove obitelji. U drugome slučaju oštećenomu je dosuđena renta u

⁴² Usp. *Handbuch des Schadenersatzrechts in Österreich*, Nomos Anwalt – Werner Bachmeier, Baden-Baden 2013, prev. M. Grgić, Zagreb, 2018.

⁴³ Usp. isto.

visini minimalne plaće koja mu može pružiti zadovoljenje osnovnih potreba, s početkom plaćanja nakon što napuni 18 godina, bez utvrđivanja njegovih potencijalnih mogućnosti zarade.⁴⁴

Američki sudovi često koriste podatke nadležnoga tijela za statistiku kao osnovicu pri izračunu prosječne zarade nezaposlenoga ili maloljetnoga oštećenika. Ostali individualni čimbenici mogu utjecati na povećanje te osnovice, kao što su društvenoekonomske prilike u obitelji i napredak u dotadašnjemu obrazovanju. Tako, na primjer, oštećenici koji su završili fakultet dobit će otprilike 31 % veći iznos izgubljene zarade nego oni koji su završili srednju školu ili nižu razinu školovanja.⁴⁵ Procjenjuju se i stupanj inteligencije oštećenoga, postignuća tijekom školovanja, a za maloljetnike i stupanj obrazovanja roditelja i njihovo zanimanje.

6. Teret dokazivanja

Raspravno načelo, koje je postalo dominantno u parničnome postupku, predviđa da će sud formirati činjeničnu podlogu za odlučivanje o osnovnosti zahtjeva samo na osnovi činjenica koje su stranke iznijele i dokaza koje su stranke predložile, ako zakonom nije drugačije propisano.⁴⁶ Iz primjera u kojima smo obrazlagali stupanj izvjesnosti i redovni tijek stvari, kao i iz komparativne prakse, vidimo da se naknada štete zbog izgubljene zarade ne pretpostavlja, nego je na oštećenome teret dokazivanja uzročne veze između povrjeđivanja i nastale štete u vidu gubitka zarade, kao i visine te štete.

U dvjema presudama Vrhovnoga suda FBiH u kojima je odlučivano o pravu na rentu oštećenika koji je u vrijeme štetnoga događaja bio maloljetan, odnosno nezaposlen, uočavamo da sud ne razmatra tužiteljevu obvezu dokazivanja odlučnih činjenica za priznavanje prava na rentu, odnosno u kojoj mjeri je tužitelj dokazao izvjesnost nastupanja buduće štete u vidu rente u skladu s redovnim tijekom stvari. Naprotiv, umjesto da ustanovi je li tužitelj pružio dovoljno dokaza na navedene okolnosti, a samim tim i pravo na rentu

⁴⁴ Usp. Margaret Devaney, „A Comparative Assessment of Personal Injuries Compensation Schemes: Lessons for Tort Reform?“, *Electronic Journal of Comparative Law*, 13 (2009) 3, str. 4.

⁴⁵ Usp. John G. Fleming, „Tort Damages for Loss of Future Earnings“, *The American Journal of Comparative Law*, 34 (1986.) 1, str. 141-156.

⁴⁶ Usp. čl. 7. i 123. „Zakona o parničnom postupku FBiH“, *Službene novine FBiH*, br. 53/03, 73/05, 19/06, 98/15.

zbog nesposobnosti za rad, sud izvodi zaključak da „ništa ne ukazuje da se tužitelj ne bi zaposlio ili na drugi način ostvarivao zaradu“,⁴⁷ odnosno da „drugostepeni sud ničim ne dokazuje da bi postojale okolnosti koje bi isključivale mogućnost tužitelja da se zaposli“⁴⁸.

Suprotan stav imamo u presudi Ustavnoga suda BiH po kojoj je tužiteljeva apelacija odbijena jer nije ponudio nijedan dokaz da je u trenutku nastanka štetnoga događaja aktivno tražio posao ili da se redovito školovao. Apelant nije dokazao da je u tome trenutku, prema redovnomu tijeku stvari ili posebnim okolnostima, postojala mogućnost da se zaposli iako je okončao redovno školovanje i stekao odgovarajuće zanimanje koje je štetnom radnjom za koju odgovara tuženi otpalo.⁴⁹

Stajalište po kojemu je teret dokazivanja odlučnih činjenica na tužitelju nalazimo i u odluci Vrhovnoga suda Hrvatske koji je odlučivao po izvanrednoj reviziji koju je uputio tuženik, u sporu u povodu izgubljene zarade oštećene zbog nemogućnosti sudjelovanja na sportskim turnirima i osvajanju medalja i honorara, do kojih je došlo uslijed povrjeđivanja u prometnoj nezgodi. Ustavno je da drugostupanjski sud, koji je dosudio naknadu, nije obrazložio presudu jer se iz nje ne vidi na kojim konkretno turnirima oštećena nije mogla sudjelovati, kada su ti turniri održani, te na koji je način sud utvrdio kakav bi uspjeh tužiteljica ostvarila.⁵⁰

Iako vidimo da naša sudska praksa ponekad ne uzima u obzir pravila o teretu dokazivanja, može se utvrditi da sud, rukovodeći se raspravnim načelom, izvjesnost nastupanja buduće štete u vidu izgubljene zarade uslijed nesposobnosti za rad treba ocjenjivati kao skup činjenica koje treba dokazati tužitelj s obzirom na redovni tijek stvari koji je postojao u vrijeme štetnoga događaja.

Zaključak

Naknada štete uslijed trajne potpune ili djelomične nesposobnosti za rad i nemogućnosti, odnosno smanjene mogućnosti napredovanja, predstavlja zakonom propisan vid buduće materijalne štete koja se u pravilu isplaćuje u vidu novčane rente. Nakon analize teme ovoga rada možemo zaključiti da

⁴⁷ Vrhovni sud FBiH, 68 0 P 014345 19 Rev 3 od 21. studenoga 2019.

⁴⁸ Vrhovni sud FBiH, 68 2 P 005193 20 rev 2 od 20. kolovoza 2020.

⁴⁹ Usp. Ustavni sud BiH, AP 2303/11, *Sl. glasnik BiH*, br. 56/14.

⁵⁰ Usp. Vrhovni sud RH, Rev-16/12-2 od 26. rujna 2017.

ne postoji jedinstven kriterij po kojemu se može jednoznačno ustanoviti izvjesnost nastupanja te štete za oštećenika koji u vrijeme štetnoga događaja nije ostvarivao dohodak iz vlastitoga rada jer je bio nezaposlen ili maloljetan. Iz analizirane sudske prakse vidljivo je da izvjesnost nastupanja štete ovisi o osobnim karakteristikama oštećenoga koje se manifestiraju u njegovim radnim navikama i sklonostima, ranije postignutim rezultatima u obavljanju poslova ili školovanju, ambicijama za daljnje napredovanje i drugim okolnostima koje sud utvrđuje u svakome pojedinom slučaju. U komparativnome pravu također se uočavaju nedoumice u pogledu utvrđivanja naknade buduće štete maloljetnoga ili nezaposlenoga oštećenika. Teret dokazivanja stupnja vjerojatnosti, odnosno izvjesnosti nastupanja štete jest na oštećenome, a sud u skladu s raspravnim načelom i slobodnom ocjenom dokaza utvrđuje postojanje ili nepostojanje činjenica o kojima ovisi ta izvjesnost. Izvjesnost nastupanja štete ne utvrđuje se samostalno, nego ovisi o redovitome tijeku stvari kao skupu objektivnih okolnosti u kojima se oštećenik nalazio prije nastupanja štetnoga događaja.

THE DETERMINATION OF THE COMPENSATION RIGHTS IN THE FORM OF ANNUITY TO A MINOR OR UNEMPLOYED INJURED PARTY

Abstract

Compensation in the form of an annuity is determined and awarded in cases provided by law for death, bodily injury or infringement of health. Injuries or health disorders often lead to incapacity for work, and thus the loss of various property benefits. The authors deal with the issue of determining the right to compensation in the form of monetary annuity of a minor or unemployed injured party. Damages may relate to lost earnings when the injured party is completely or partially incapable of work or his/her needs are permanently increased or his/her opportunities for advancement are destroyed or limited. The subject of this paper is to determine the right to compensation to an

injured party who at the time of damage has not make any earnings nor other income from his/her own work.

When, as a result of a harmful act, the work and advancement of an injured person who was not previously been in the process of work is disabled, and compensation is claimed, we come to many question. Some of them are whether that person would work at all, what job he/she would do and how that work would be valued if his/her life took place in the usual course. From the point of view of compensation, it is necessary to establish under what conditions a person can exercise the right to an annuity as compensation for damage due to lost earnings.

Keywords: damages; monetary annuity; minor or unemployed injured party; lost profits.